

Regeringskansliet

Begäran om yttrande över remiss Betänkandet Areella näringar vid vatten (SOU 2023:103).

Er beteckning: KN2024/00156

Beskrivning

Länsstyrelsen Västernorrlands har beretts tillfälle att yttra sig kring betänkandet areella näringar vid vatten (SOU 2023:103).

Följande synpunkter på förslaget redovisas nedan.

4.1.1 Miljö kvalitetsmålen - Hav i balans samt levande kust och skärgård

Flera arter i Östersjön har problem, bland annat gädda och abborre. Vattenbruk i form av kassodling av fisk har stor lokal negativ miljöpåverkan varför det framstår som bakvänt att ge det undantag från strandskyddet. I praktiken försämrar man då möjligheten till fiske efter vilda bestånd av fisk till förmån för odlad fisk.

Detsamma gäller fisketurism, ofta förläggs bryggor och stugor etc i grunda skyddade områden, samma områden som fungerar som uppväxtområden för flertalet av de arter som både yrkesfisket och fritidsfisket fiskar efter, exempelvis abborre och sik. En ökning av tillstånd för uppförande av bryggor och byggnader i direkt anslutning till vattnet skulle ha negativa effekter på lokala fiskbestånd. Det vore olyckligt inte bara för fisken utan också för den som vill bedriva fisketurism.

Sammanfattningsvis vore det ur fisken och fiskets perspektiv olyckligt med utökade undantag från strandskyddsbestämmelserna.

5.2 Utredningens överväganden och förslag

Utifrån ovissheten hur undantagsreglerna används borde utredarnas ambition vara att föreslå åtgärder som förutom att bidra till utredningens syfte även ökar tydligheten i lagstiftningen.

5.2.1 Vattenbruk bör omfattas av undantagsbestämmelsen

Det är positivt att vattenbruk läggs till i uppräkningslistan i undantagsbestämmelsen. Det skapar förutsättningar att gynna produktionen av livsmedel och bidra till den svenska livsmedelsstrategin.

Som tillägg till avvägningen att inte inkludera fisketurism kan tilläggas att det borde uppfattas som att gränsdragning mellan areella näringar med syfte att producera livsmedel och fisketurism är tydligare än gränsdragning mellan fisketurism och andra inriktningar av turism eller för den delen andra förvärvsverksamheter som utgår från ägande av mark.

Dock kan den föreslagna förändringen innebära att anläggningar för vattenbruk placeras inom strandområden trots att man skulle kunna placera dem utanför.

Mindre anläggningar (<1,5 ton foder/år) för vattenbruk kräver idag inte anmälan eller tillstånd, vilket kan innebära att sådana anläggningar byggs i strandområden utan att någon miljöprövning sker.

Det kan därför vara lämpligare att införa ett nytt särskilt skäl gällande anläggningar för vattenbruk, istället för ett generellt undantag, så att prövningen mot strandskyddets syften kvarstår.

5.2.2 Vägledning om tillämpning

Naturvårdsverket föreslås få uppdrag att ta fram en vägledning kring tillämpningen av undantagsbestämmelsen för att bringa klarhet kring den tillämpning som utredningen vill åstadkomma. Ambitionen att förtydliga villkoren och möjligheterna med undantagsbestämmelsen är god men tydligheten behöver finnas redan i lagtexten. Risken är stor att utfallet inte blir önskat om lagstiftningen inte är tydlig utan att man lämnar till domstolarna för tolkning. Utifrån ovissheten det ges uttryck för i kapitel 5.2 borde

det vara en självklarhet att vara tydlig redan i lagtexten.

Länsstyrelsen Västernorrland ser positivt på att en vägledning om tillämpningen av undantagsbestämmelsen tas fram. Detta är särskilt viktigt om man utvidgar undantagsbestämmelsen till att omfatta nya verksamheter och om man ändrar lagstiftningen så att fler mindre verksamheter också kan omfattas av undantagsbestämmelsen. Undantagsbestämmelsen innebär i praktiken att åtgärder och anläggningar som normalt sett är dispenspliktiga kan genomföras utan dispensprövning. Därför är vägledning viktig bl.a. för att riskerna för feltolkningar av undantagsbestämmelserna ska minimeras.

5.2.3 Nytt särskilt skäl till dispens för småskaliga förvärvsverksamheter på landsbygden.

Dispensskälets utformning innebär komplicerade bedömningar i flera steg för prövande myndigheter. Det föreligger en uppenbar risk för att dispensskälet kan komma att överutnyttjas. Det kan bland annat vara problematiskt att påvisa varaktigheten för mindre verksamheter. Det förefaller även oklart vad som räknas som landsbygd. Man kan t.ex. ifrågasätta om skärgård och havsnära miljöer kan betraktas som landsbygdsområden. Dessa områden har redan en stor attraktionskraft och exploateras kontinuerligt trots att de redan har en hög exploateringsgrad. Inom dessa områden finns dessutom redan en stor mängd befintliga anläggningar (bryggor etc.) som bör kunna nyttjas av småföretagare och småskaliga verksamheter.

6.3.2 Överväganden och förslag

Det är positivt att ersätta omsättningskravet med krav på förvärvsverksamhet och att begrepp och definitioner likriktas mellan olika lagstiftning.

Utredningen framhåller de många fördelarna med små lantbruksföretag, inte minst deras bidrag till öppna landskap, biologisk mångfald, livsmedelsproduktion och Sveriges försvarsförmåga. Som en del av förslagen föreslås en förändring i strandskyddet som gör det möjligt för även bisysslor att bedrivas i strandskyddade områden. Detta är en betydande förbättring av regelverket och helt i linje med livsmedelsstrategins mål om att bidra till en ökad livsmedelsproduktion och hållbar utveckling i hela landet.

Begreppet bisyssla är väldigt brett och kan innebära nästan vilken verksamhet som helst och det finns en överhängande risk att detta begrepp i undantagsbestämmelserna missbrukas i syfte att uppföra anläggningar för mer eller mindre privata ändamål.

7 Det funktionella kravet bör förtydligas

Förändringen kan leda till att anläggningar som det ur miljösynpunkt inte är lämpligt att anlägga strandnära, i en högre grad jämfört med i dag kommer att uppföras/anläggas inom strandskyddade områden utan miljöprovning och lokaliseringsbedömning.

Allmänna synpunkter

De förslagna författningsförändringarna innebär att ytterligare undantag och dispensskäl införs, dvs lättnader i strandskyddet, vilket kommer att innebära ytterligare exploatering av strandnära miljöer. Exploateringen av stränder, framförallt havsstränder, är redan idag omfattande. Västernorrland är ett av de län som har störst andel påverkad kuststräcka och trenden är att exploateringen ökar kontinuerligt både i länet och nationellt.

Ytterligare exploatering av strandnära miljöer, både på land och i vattnet, motverkar uppnåendet av de svenska miljömålen och FNs globala hållbarhetsmål.

Om lättnader införs i strandskyddslagstiftningen bör dessa inte inkludera stränder vid havet inklusive skärgårdsöar. Dessa områden har redan en stor attraktionskraft och som nämnts är exploateringsgraden redan idag hög och stadigt ökande. I sammanhanget bör man även ha i åtanke att en stor del attraktionskraften kopplat till kust- och skärgård består i att det även i framtiden finns tillgängliga och oexploaterade strandområden.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av länsråd Daniel Gustafsson med planhandläggare Rasmus Thour som föredragande. I den slutliga handläggningen har Magnus Jensen, Mirjam Åkerström, Per Lissjos och Mattias Olsson deltagit.